

LUX FILM DAYS

3 FILME
24 DE LIMBI
28 DE ȚĂRI

© Sophia Olsson

SAMEBLOD (SAMI BLOOD)

Un film de Amanda Kernell
Suedia, Norvegia, Danemarca

SAMEBLOD (SAMI BLOOD)

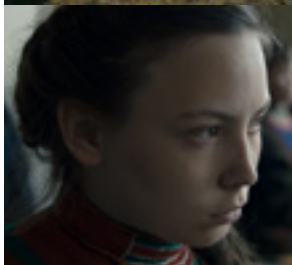
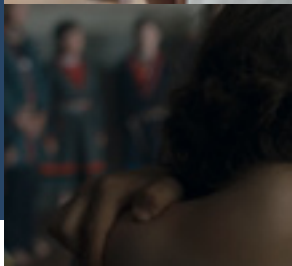
UN FILM DE AMANDA KERNELL

O femeie în vârstă merge împreună cu fiul ei în regiunea ei de origine, în nordul Suediei, la înmormântarea surorii sale. Ea nu vrea deloc să își reia legătura cu familia și cu comunitatea, pe care le-a lăsat în urmă pe când era foarte tânără. Odată ajunsă acolo, este învăluită de amintiri: în adolescență, ea a suferit umilințe din partea suedezilor conformiști, a încercat să se facă acceptată ca egala lor și, în cele din urmă, și-a schimbat identitatea ca să poată scăpa de un destin mult prea limitat. După toți acești ani, ea înțelege că, prin respingerea originilor ei, nu a făcut decât să se autoiluzioneze.

O FORMĂ DE COLONIALISM INTERIOR

Filmul regizat de Amanda Kernell nu oferă nicio indicație scrisă despre contextul în care se desfășoară acțiunea, cum ar fi „Laponia, 1930”. Este la latitudinea spectatorilor să formuleze ipoteze despre regiunea respectivă și comunitatea de acolo, care, fără îndoială, este foarte puțin cunoscută de o mare parte a publicului european. În mod firesc, acțiunea din prolog, care prezintă întoarcerea bătrânei în țara ei, se desfășoară în timpurile noastre (mașină modernă, îmbrăcăminte cu imprimeu leopard etc.), însă flashbackul lung în care constă cea mai mare parte din film nu este explicit localizat în timp și spațiu.

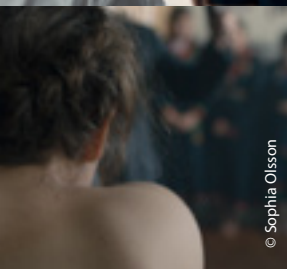
Christina își aduce aminte de adolescență, de vremurile în care se numea Elle Marja. Pelicula prezintă o familie nomadă de crescători de reni, ai cărei membri poartă costume tradiționale. Cele două fete trebuie să plece la internat ca să primească o educație în sistemul suedez: limba lor maternă, sami, este interzisă acolo. Cea mai mică dintre fete, Njenna, suferă cumplit din cauza acestei înstrăinări geografice și culturale. Sora cea mare, Elle Marja, privește educația, în special lectura, ca pe o fereastră către emancipare, un lucru deosebit de important pentru ea, care este stigmatizată de societatea suedeză. Tinerii care lucrează în apropierea școlii îi insultă pe copiii sami, ușor de recunoscut prin costumele tradiționale și statura relativ mică. În general, acești copii sunt priviți ca niște curiozități locale. Christina, învățătoarea suplă și blondă, îi învață un text pentru primirea unor invitați din Uppsala: „sunt un copilăș sărac, dar fericit...”. Invitații nu sunt regele sau regina Suediei, cum speră unii dintre copii, ci un om de știință, un fotograf și o „mediatoare”. Primul vine pentru a face măsurători antropologice (lățimea craniului, lungimea nasului etc.), al doilea fotografiază copiii dezbrăcați pentru a le studia fizionomia generală, iar mediatoarea încearcă să îi facă pe copii să se simtă în largul lor, admirându-le costumele și părul mătăsoș („care nu este deloc creț!”, spune ea) sau distrăgându-i atenția învățătoarei într-un moment delicat în care Elle Marja își simte invadată intimitatea. Fiind cea mai mare dintre copii, Elle Marja ar trebui să fie un exemplu pentru ceilalți, însă, deja adolescentă, se simte umilită atunci când i se cere să se dezbrace: vizitatorii nu au venit ca să se întâlnească cu niște tineri cetățeni suedezi, ci ca să studieze, la fel ca pe vite, reprezentanți ai unei „etnii”. Sentimentul de a fi redusă la stadiul de animal este greu de depășit: în urma unui nou afront din partea tinerilor („au rămas la un stadiu inferior de evoluție”), Elle Marja se revoltă și insistă ca ei să își ceară scuze, însă, în schimb, trăiește umilința supremă: băieții o trântesc la pământ și-i crestează urechea, practică folosită pentru însemnarea renilor...

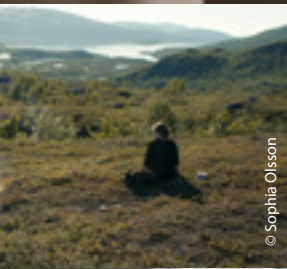
© Sophia Olsson

Elle Marja își dorește din tot sufletul să părăsească această regiune, în care populația sami este stigmatizată și disprețuită: ea cere să fie transferată la o școală din Uppsala, însă învățătoarea refuză să facă demersurile necesare, susținând că copiii sami nu au aceleași aptitudini ca și copiii suedezi și chiar că nu ar putea supraviețui în oraș!

© Sophia Olsson

Toate aceste elemente arată că suedezii au față de sami o atitudine binevoitoare de fațadă: aceștia din urmă sunt menținuți, în mod insuportabil, între două lumi. Pe de o parte, copiii sunt dați la școală, ceea ce este în mod evident în avantajul lor și, într-o oarecare măsură, sunt puși în contact cu cultura – de exemplu, atunci când învățătoarea îi dă o carte Ellei Marja. Pe de altă parte însă, li se inoculează ideea că sunt fundamental diferiți și incapabili să ducă o viață modernă! Și în acest caz, samii sunt comparați implicit cu animalele, a căror supraviețuire depinde în totalitate de legătura lor cu mediul în care trăiesc.

© Sophia Olsson

O SCHIMBARE DE IDENTITATE

Pentru a scăpa de destinul impus de familie, dar și de suedezi, care nu vor ca ea să depășească acest statut de individ de categoria a doua, Ellei Marja nu îi rămâne altă soluție decât să își schimbe identitatea: să își schimbe numele (alege în mod semnificativ numele învățătoarei sale: Christina Lajler), să renunțe la portul tradițional și să se îmbrace cu haine obișnuite, iar apoi să dea foc costumului popular, ca simbol al inexistenței unei căi de întoarcere, să nu mai vorbească limba sami, bineînțeles, și, în cele din urmă, chiar săucidă un ren, act de furie, dar și de respingere definitivă a modului de viață al părinților ei. Totul pare să sugereze că identitatea personală a Ellei Marja este mai puternică decât identitatea ei culturală, ca și cum ar exista un conflict între aceste identități, cea de a doua împiedicând-o pe prima să se dezvolte.

© Sophia Olsson

Dar, în realitate, nu este chiar atât de simplu. Deși ea își schimbă numele și hainele și începe să vorbească o altă limbă, fizic arată în continuare ca o „laponă”, așa cum îi numesc suedezii – termen pe care populația sami îl consideră peiorativ. Nici chiar suedezii mai simpatici, precum Niklas și prietenii pe care el i-a invitat la ziua

sa de naștere, nu se lasă păcăliți de această falsă identitate. Elle Marja crede că în Uppsala poate să își afirme noua identitate și să fie acceptată ca orice altă tânără sau aproape ca orice altă tânără... La început, ea este acceptată, cu o atitudine destul de rece, ce-i drept, dar i se permite să locuiască la părinții lui Niklas; începe să meargă la școală și, chiar dacă iese în evidență față de toate acele fete blonde și slabe, pare să se împrietenească cu una dintre ele. Există totuși o urmă de îndoială: este ea, tânăra Christina, îndrăgită de oamenii din jurul ei sau aceștia sunt atrași numai de exotismul ei? Scena în care una dintre prietenele lui Niklas o roagă să cânte un *joik* (cântec tradițional al poporului sami) este foarte elocventă în acest sens. Chiar și la o petrecere de zi de naștere organizată în oraș, Christina pare să fie pentru cei din jur o curiozitate etnologică...

În cele din urmă, i se solicită să părăsească locuința lui Niklas și să își plătească taxele de școlarizare: pe lângă originile ei, și faptul că este săracă reprezintă pentru burghezii din Uppsala o scuză convenabilă pentru a o respinge. Ca și cum la oraș această respingere ar îmbrăca o formă mai civilizată, mai puțin brutală decât la țară...

Cu toate acestea, Elle Marja reușește să își asume în totalitate noua identitate, să intre în pielea Christinei (numele pe care o strigă și fiul ei): cu banii din borseta tatălui său, ea reușește să își plătească școala. Scenariul nu arată ce se întâmplă în continuare,

însă probabil că hotărârea Ellei Marja și capacitatea ei de a se adapta, dovedită deja în multe situații (rezistența în fața atitudinii disprețuitoare a tinerilor, îndrăzneala de a merge la bal într-o rochie furată, modul în care îi imită pe suedezi, de exemplu când ridică degetul mic atunci când bea cafea), o vor ajuta să răzbească mai departe în viață.

REZOLVAREA CONFLICTULUI

Pentru spectatori, conflictul de identitate Elle Marja/Christina este destul de evident, ne putem întreba cum de personajul poate merge atât de departe încât să își dorească să se alătore taberei „asupritorilor”. Tânăra nu pare să perceapă paradoxul situației în care se află, și anume că, deși suferă din cauza denigrării, stigmatizării și violenței suedezilor, își dorește în același timp să fie ca ei, să facă parte din comunitatea lor, împotriva propriei comunități. Ajunsă la bătrânețe, încă își reneagă total adevărata origine: ezită să își însoțească fiul, nu vrea să audă muzică *joik*, pretinde că nu înțelege limba sami și refuză să stea, fie și doar pentru o noapte, în casa familiei. Preferă să meargă la hotelul unde se cazează turiștii. Acolo, ea schimbă câteva cuvinte cu unii dintre ei, care se plâng de zgomotul făcut de motocicletele crescătorilor de reni și care chiar pun la îndoială dreptul acestora de a polua rezervația naturală.

Aflată înapoi pe meleagurile natale și pusă din nou în fața unei situații în care suedezi denigrează verbal populația sami, Christina își rememorează trecutul și conștientizează, în sfârșit, conflictul de identitate. Minte cu privire la originile ei, pretinzând că este din Småland, și chiar are o atitudine disprețuitoare la fel ca turiștii, însă, în cele din urmă, își dă seama că, mințindu-i astfel pe cei din jur, se minte și pe sine însăși... și începe să plângă. Acesta este momentul în care redevine Elle Marja: se întoarce la biserică, deschide sicriul în care se află Njenna și se apleacă asupra surorii ei cerându-și iertare. Apoi pleacă de la biserică și urcă pe munte; imaginea este emoționantă: o bătrână cu părul răvășit pășind pe cărările copilăriei, spre vârful muntelui, pentru a admira peisajul, la fel cum făcea când era mică. Își revede în sfârșit meleagurile natale, aude turmele de cerbi și intră în tabără, care este acum plină de motociclete și ATV-uri.

CONFRUNTAREA DINTRE TRECUT ȘI PREZENT

Prin procedeul flashbackurilor, trecutul Ellei Marja este ancorat în prezent. Confruntarea dintre cele două capătă diferite forme. O scenă, în special, se petrece și în trecut, și în prezent. Elle Marja și-a jignit sora numind-o „laponă jengoasă” când a venit să o cheme în timp ce ea flirta cu Niklas: prin această insultă, intenționa să le sugereze lui Niklas și tuturor celorlalți martori ai scenei că ea nu este o sami. Adolescența a venit apoi la sora ei și s-a aplecat asupra patului pentru a-i explica, dar aceasta din urmă s-a prefăcut moartă. Scena se repetă și în prezent: Elle Marja îi cere iertare surorii ei, aplecându-se către ea – îi cere iertare pentru că a renegat-o, pentru că a plecat, pentru că i-a disprețuit, dar, de data aceasta, trupul Njennei este cu adevărat neînsuflit...

Confruntarea trecutului cu prezentul corespunde, de asemenea, opoziției dintre tradiție și modernitate, două tendințe întruchipate de cele două surori. Njenna a rămas fidelă tradiției, iar elogiul ei funebru este și un elogiu al culturii sami: pasiunea față de muzica *joik* și viața pastorală – pe care Elle Marja le-a renegat. Modernitatea și-a făcut însă loc și în viața crescătorilor de reni, care folosesc acum motociclete și ATV-uri ce deranjează cu zgomotul lor turiștii aflați în căutarea liniștii. Prin păstrarea tradițiilor, populația sami rămâne un punct de atracție turistică – fapt de care Elle Marja și-a dat seama foarte devreme, susținând vehement că nu vrea să devină precum un animal de circ –, iar modernizarea își pune amprenta în mod negativ asupra peisajului și a liniștii... Niciuna dintre aceste două opțiuni nu este satisfăcătoare, însă dominația socială, politică și culturală suedeză pare să nu fi lăsat populației sami nicio alternativă.

TEME DE REFLECȚIE

Pe lângă elementele de analiză propuse mai sus, există și alte aspecte ale filmului *Sameblood* care merită să fie analizate mai pe larg.

- Problema minorităților se pune în mod firesc în Europa. Chiar dacă, din fericire, nu mai există situații extreme precum violența la adresa populației sami prezentată în film, se pot găsi cu siguranță elemente de comparație între ceea ce se petrece în film și situații din viața reală. Puteți da exemple?
- Prezentând în opoziție personajele Elle Marja și Njenna, filmul evidențiază contrastul dintre modernitate și tradiție. Aceste două opțiuni par a fi ireconciliabile. Credeți că ar putea fi posibilă o a treia opțiune, o cale de mijloc? Puteți da exemple?
- Personalitatea Njennei, care alege să perpetueze un mod de viață ancestral, pare să se confunde cu natura specifică a culturii sami. Este nevoie să ne îndepărtăm de origini pentru a ne exprima pe deplin adevărata personalitate?
- Ultimele cadre din film o arată pe Elle Marja bătrână, cu părul răvășit, pășind printre corturile din tabără. Aceste imagini ne pot duce cu gândul la o indiană bătrână dintr-o tabără de indieni din America. Se poate face o comparație între destinul triburilor amerindiene și cel al populației sami?

CINEMATOGRAFIA EUROPEANĂ PENTRU EUROPENI

După ediția de anul trecut, care a marcat cea de a zecea aniversare a acestei inițiative, Premiul LUX continuă să aducă laolaltă, prin filmele realizate de tinere regizoare și tineri regizori europeni talentați, genuri și tonuri de o diversitate uimitoare. Parlamentul European are onoarea de a prezenta cele trei filme aflate în competiție pentru Premiul LUX 2017:

120 BPM (*120 battements par minute*), un film de Robin Campillo, Franța

SAMEBLOD (*Sami Blood*), un film de Amanda Kernell, Suedia, Norvegia, Danemarca

WESTERN, un film de Valeska Grisebach, Germania, Bulgaria, Austria

Filmele abordează cu entuziasm și inteligență teme de actualitate și reflectă ceea ce se petrece în Europa în prezent. Acestea prezintă personaje care deschid ochii asupra lumii din jurul lor, pentru a înțelege realitatea, precum și societățile și comunitățile cărora le aparțin. Poveștile noastre aduse la viață de emoția filmului pun în valoare calitatea și diversitatea cinematografului european, precum și importanța sa în crearea unor valori sociale și în formarea unor comunități culturale. Vă invităm să vizionați aceste filme cu ocazia celei de a șasea ediții a Zilelor Filmului LUX.

PREMIUL LUX

Cultura are un rol fundamental în dezvoltarea societăților noastre.

În acest spirit, Parlamentul European a lansat, în 2007, Premiul LUX, cu scopul de a îmbunătăți distribuția filmelor europene în toată Europa și de a încuraja dezbateri și discuții la nivel european pe teme societale majore.

Premiul LUX este o inițiativă excepțională. În vreme ce majoritatea coproducțiilor europene sunt distribuite exclusiv în țara lor de origine și doar rareori în alte țări, chiar și în cadrul Uniunii, Premiul LUX oferă unui număr de trei filme europene ocazia unică de a fi subtitrate în cele 24 de limbi oficiale ale Uniunii Europene.

Câștigătorul Premiului LUX va fi ales prin vot de deputații din Parlamentul European și anunțat la 15 noiembrie 2017.

ZILELE FILMULUI LUX

Premiul LUX a dat naștere Zilelor Filmului LUX. Începând din 2012, cele trei filme înscrise în competiție pentru Premiul LUX sunt prezentate unui public european mai larg cu ocazia Zilelor Filmului LUX.

Prin intermediul Zilelor Filmului LUX, vă invităm să vă bucurați de o experiență culturală transfrontalieră de neuitat. Din octombrie până în decembrie, vă veți putea alătura cinefililor din toată Europa, asistând la proiecțiile celor trei filme în una dintre cele 24 de limbi oficiale ale Uniunii Europene. Nu uitați să votați filmul dumneavoastră preferat pe site-ul nostru de internet luxprize.eu sau pe pagina noastră de Facebook!

MENȚIUNEA SPECIALĂ A PUBLICULUI

Mențiunea specială a publicului este decernată filmului ales de către spectatori în cadrul Premiului LUX. Nu uitați să votați pentru unul dintre cele trei filme înainte de 31 ianuarie 2018! Veți avea poate norocul să asistați în iulie 2018 la Festivalul Internațional de Film de la Karlovy Vary – la invitația Parlamentului European – și să anunțați titlul filmului care a primit mențiunea specială a publicului.

URMĂREȘTE,
DEZBATE ȘI
VOTEAZĂ!

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU

REGIZOARE: Amanda Kernell

SCENARIUL: Amanda Kernell

DISTRIBUȚIA: Lene Cecilia Sparrok,
Mia Erika Sparrok, Maj Doris Rimpi,
Julius Fleischanderl, Olle Sarri, Hanna Alström,
Malin Crépin, Andreas Kundler, Ylva Gustafsson

IMAGINEA: Sophia Olsson, Petrus Sjövik

PRODUCĂTOR: Lars G. Lindström

PRODUȚIA: Nordisk Film Production Sverige
AB, Bautafilm AB, Digipilot AS, Nordisk
Film Production

A/S, Sveriges Television AB - SVT

ANUL: 2016

DURATA: 110 min.

GENUL: Dramă

ȚĂRI: Suedia, Norvegia, Danemarca

VERSIUNEA ORIGINALĂ: suedeză, sami

Manuscris finalizat în august 2017

© Sophia Olsson

© Sophia Olsson